

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 94/2016
12.05.2016. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Браниславе Апостоловић, председника већа, Бранка Станића и Гордане Ајншпилер Поповић, чланова већа, у парници тужиоца М.К. из В., чији је пуномоћник Н.Т., адвокат из Н.С., против тужене Републике Србије, Министарство правде и државне управе, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Суботици, ради рехабилитационог обештећења, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 1450/15 од 03.09.2015.године, у седници већа одржаној 12.05.2016. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 1450/15 од 03.09.2015.године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Сомбору П 6/2014 од 16.04.2015.године, одбијен је тужбени захтев тужиоца, којим је тражио да суд обавезе тужену да му исплати на текући рачун отворен код банке на име рехабилитационог обештећења-материјалне и нематеријалне штете укупан износ од 75.074.010,00 динара и то по основу обављеног, а неплаћеног рада у редовно радно време износ од 7.752.000,00 динара, обављеног, а неплаћеног прековременог рада износ од 17.010.900,00 динара, изгубљене зараде-плате за време незапослености по престанку лишења слободе износ од 444.310,00 динара, разлике у висини плате пре и после штетног догађаја износ од 9.867.000,00 динара, губитка пензије износ од 3.960.000,00 динара, губитка бенефицираног радног стажа износ од 3.088.800,00 динара, у виду разлике у пензијама износ од 12.951.000,00 динара, новчане накнаде за психички-душевни бол износ од 10.000.000,00 динара и новчане накнаде за страх износ од 10.000.000,00 динара, све са законском затезном каматом почев од дана пресуђења па до исплате, као и да му накнади трошкове парничног поступка. Обавезан је тужилац да туженој накнади трошкове парничног поступка у износу од 45.000,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 1450/15 од 03.09.2015.године, одбијена је као неоснована жалба тужиоца и потврђена

првостепена пресуда у делу којим је одбијен тужбени захтев тужиоца и обавезан тужилац да туженој накнади трошкове поступка.

Против другостепене пресуде тужилац је благовремено изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП и због погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду на основу овлашћења из члана 408. Закона о парничном поступку - ЗПП („Службени гласник РС“ бр. 72/11) и члана 23. Закона о изменама и допунама Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 55/2014) и нашао да ревизија тужиоца није основана.

У проведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеним чињеницама, решењем Окружног суда у Новом Саду Рех 8/07 од 22.11.2007.године, усвојен је тужбени захтев за рехабилитацију сада покојног А.К., оца тужиоца и утврђено да су пресуда Војног суда у Љубљани Ик 184/51 од 03.08.1951.године, као и другостепена пресуда број 1488/51 од 28.12.1951.године, којом је именованом због извршења кривичног дела из члана 100. КЗ-контрареволуционарни напад на државу и друштвено уређење и кривичног дела из члана 118. став 1. КЗ-непријатељска пропаганда, изречена јединствена казна строгог затвора у трајању од 6 година и 2 године ограничења грађанских права, ништаве од дана доношења и да су ништаве све правне последице ових одлука. Изречну казну покојни А.К. је краћи временски период издржавао у Б., а главни део казне издржавао на Г.о., где је био до 01.12.1954.године, када је пуштен на условни отпуст. Након пуштања на слободу, за покојног А.К. је наступила друга казна-ограничење грађанских права и слобода, чији почетак и окончање су објављени у Службеном листу ФНРЈ и иста је трајала све до 30.04.1957.године. Покојни А.К. је закључио брак 1955.године са Љ.Е., из тог брака су добили двоје деце-тужиоца који је рођен у В. ... године и ћерку Љ., рођену ... године. Тужилац је рођен у тешком сиромаштву, у време док је за његовог оца још увек била на снази казна ограничења грађанских права. Тужилац се пре подношења тужбе у овој парници, обратио Комисији за рехабилитационо обештећење при Министарству правде Републике Србије са захтевом за рехабилитационо обештећење и ургенције по том захтеву, а Министарство правде и државне управе га је одлуком донетом 27.02.2013.године известило да је Комисија, одлучујући о поднетом захтеву, исти размотрила и донела одлуку да захтев за рехабилитационо обештећење одбија, јер нису испуњени услови прописани чланом 26. став 3. Закона о рехабилитацији, након чега је тужилац тужбом тражио судску заштиту у актуелном поступку.

Правилно су нижестепени судови на утврђено чињенично стање применили материјално право, када су одбили тужбени захтев тужиоца за накнаду материјалне и нематеријалне штете.

Тужбени захтев тужиоца заснива се на одредбама Закона о рехабилитацији („Службени гласник РС“, број 92/2011). Овим Законом прописани су услови за рехабилитацију, круг лица, активно легитимисан за подношење захтева за рехабилитацију као и услови и круг лица легитимисан за остварење права на враћање имовине односно обештећење за ту имовину и право на рехабилитационо обештећење.

Одредбом члана 26. став 1. тог закона, прописано је да рехабилитовано лице има право на обештећење за материјалну штету насталу због повреде права и слобода у складу са законом којим се уређују облигациони односи. Ставом трећим истог члана је прописано да рехабилитовано лице и лице из члана 7. тачка 5. Закона (деца лица која су из политичких, верских, националних и идеолошких разлога лишена живота, слободе или других права до дана ступања на снагу Закона, као и лица ако је судска или административна одлука донета противно начелима правне државе и општеприхваћеним стандардима људских права и слобода као и лица која се сматрају борцима Народно ослободилачког рата, која су за време трајања повреде права и слобода родитеља, рођена у установама за извршење санкција, односно која су у тим установама са њима провела део времена или су за то време расла без родитељског старања једног, другог или оба родитеља), имају право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе у складу са законом којим се уређују облигациони односи. Ставом трећим овог члана је прописано да лица из члана 21. став 2. (брачни друг, деца и родитељи, односно браћа, сестре и ванбрачни партнер рехабилитованог лица), имају право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због смрти рехабилитованог лица, под условом да је између њих и умрлог рехабилитованог лица постојала трајнија заједница живота у складу са законом којим се уређују облигациони односи.

Цитиране одредбе којима је регулисана материја права рехабилитованог и других лица укључујући и право на рехабилитационо обештећење, како то правилно закључују нижестепени судови, упућују на закључак да лица из члана 7. тачка 5. овог закона, као наследници рехабилитованог лица, које је умрло пре ступања на снагу закона немају право на обештећење за материјалну штету коју је рехабилитовано лице претрпело за време неоснованог и незаконитог лишења слободе или друге повреде права.

Правилан је закључак нижестепеног суда да право на накнаду материјалне штете због повреде права и слобода за (неплаћени рад, неплаћени прековремени рад, неплаћене плате за време незапослености по престанку лишења слободе, разлика у висини личног дохотка, губитка пензија, губитка стана), има само рехабилитовано лице које је било у животу у моменту ступања на снагу Закона о рехабилитацији. Тужиочев отац је преминуо 15.08.2009. године, пре ступања на снагу овог закона, па тужилац као његов законски наследник нема право на накнаду материјалне штете која је предмет тужбеног захтева.

Према одредби члана 26. став 3. Закона о рехабилитацији, рехабилитовано лице има право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе у складу са одредбама Закона о облигационим односима. Како је А.К. преминуо 15.08.2009. године, он није могао да оствари

право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе, нити је потраживање те штете могло прећи на његове наследнике, из разлога што није признато правноснажном одлуком или писменим споразумом у складу са одредбом члана 204. Закона о облигационим односима.

Тужилац нема право на накнаду нематеријалне штете на основу одредбе члана 21. у вези члана 26. став 3. и члана 7 тачка 5. закона, јер је отац тужиоца пуштен на условни отпуст 01.12.1954.године, а тужилац је рођен 05.08.1956.године. Како је тужилац рођен након што му је отац пуштен на условни отпуст, тужилац не спада у круг лица из члана 7. тачка 5. Закона о рехабилитацији да би остварио право на накнаду нематеријалне штете, како то правилно закључују и нижестепени судови.

Неосновано у ревизији тужилац истиче да тужилац има право на накнаду материјалне штете, јер је његов покојни отац А.К. за живота рехабилитован и за живота започео поступак накнаде материјалне штете. Из утврђених чињеница произлази да је сада покојни А.К. дана 28.12.2007.године се обратио Министарству одбране Републике Србије са захтевом за накнаду штете. Дана 21.01.2008.године Министарство одбране, Секретаријат министарства, Дирекција за имовинскоправне послове обавестила је оца тужиоца да нема право на накнаду штете из разлога што је одредбом члана 8. Закона о рехабилитацији („Службени гласник РС“ бр. 33/06), који је важио у то време, било прописано да ће се право на накнаду штете и право на повраћај конфисковане имовине рехабилитованог лица уредити посебним законом, а да наведени закон није донет. Отац тужиоца је поднео иницијативу Уставном суду 24.03.2008.године за покретање поступка оцене уставности члана 8. тадашњег Закона о рехабилитацији, а Уставни суд је 06.03.2009.године донео решење којим је одређено да се не прихватају иницијативе за покретање поступка за утврђивање неуставности одредбе члана 8. Закона о рехабилитацији. Право на накнаду штете прописано је Законом о рехабилитацији („Службени гласник РС“ бр. 92/2011), а који закон је ступио на снагу након смрти оца тужиоца. Поред тога одредбом члана 1. став 2. Закона о наслеђивању прописано је да заоставштину чине сва у наслеђивању подобна права која су оставиоцу припадала у тренутку смрти. Имајући у виду да је тужиочев отац преминуо пре ступања на снагу Закона о рехабилитацији, то се као правна последица рехабилитације која је прописана чланом 3. тог закона, не може сматрати да је рехабилитовано лице за живота стекло имовинско право на накнаду материјалне штете, па стога то право не улази у његову заоставштину, нити може да буде предмет наслеђивања. То право би могло да буде предмет наслеђивања једино у случају да је посебним прописом или посебном одредбом Закона о рехабилитацији прописано да се по ступању наведеног закона, значи по правноснажности решења о рехабилитацији право на накнаду штете сматра имовинским правом рехабилитованог лица и да улази у његову заоставштину и да може бити предмет наслеђивања. Како то није случај, то ни право на накнаду материјалне, па ни право на накнаду нематеријалне штете у виду рехабилитационог обештећења не припада тужиоцу, јер он не спада у круг лица из члана 7. тачка 5. Закона о рехабилитацији.

Неосновано у ревизији тужилац истиче да су нижестепене одлуке засноване на погрешној примени материјалног права и да у конкретном случају

нису примењене одредбе члана 14. Закона о ратификацији Конвенције против тортуре и других сурових, нељудских и понижавајућих казни или поступака УН („Службени лист СФРЈ-Међународни уговори“ бр. 9/91 и „Службени лист СЦГ-Међународни уговори“ бр. 16/05 и 2/06).

Чланом 14. наведене Конвенције предвиђено је да свака држава чланица, у свом правном систему, гарантује жртви неког акта тортуре право добијања накнаде и праведног и одговарајућег обештећења, укључујући средства потребна за његову што потпунију рехабилитацију, да у случају смрти жртве, акта тортуре, имаоци права те жртве полажу право на обештећење и да овај члан не искључује никакво право на обештећење које би имала жртва или било које друго лице у складу са националним законодавством.

Супротно ревизијским наводима, а применом цитираних одредби ратификоване Конвенције долази се до закључка да тужиоцу, као наследнику покојног А.К., који је неспорно био жртва учињеног акта тортуре, на припада право на обештећење из разлога што није ималац права те жртве, да би полагао право на обештећење, јер по националном законодавству, а то су цитиране одредбе Закона о рехабилитацији у вези са одредбама о накнади штете Закона о облигационим односима нема право на рехабилитационо обештећење ни по једном основу постављеном у тужбеном захтеву, како то правилно закључује другостепени суд.

Врховни касациони суд је ценио остале наводе у ревизији тужиоца па је нашао да су без утицаја на правилно и законито донете одлуке нижестепених судова.

Врховни касациони суд је на основу одредбе члана 414. став 1. ЗПП, одлучио као у изреци.

**Председник већа - судија
Бранислава Апостоловић, с.р.**